

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donosačima u kuću K 12. — Za inozemstvo na godinu K 12. — Sveviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i tiskara lista nalazi se u ulici Bažičke sv. Jakova. — Oglasi, podnošeni pismima i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Uzkrš.

Velika svečkovina Uzkrša izpunja nas veseljem, čitimo da je u toj uspomeni jedno veliko otajstvo, što blago pronicie, ciele onaj plemeniti dio našeg bića, koji se ne zapaša na običnu svagdašnjost.

U tom dielu nalazimo i vrelo naših osjećaja, pa kako je Uzkrš dan slave, dan preporoda, dan ljubavi, koja je uzdigla dostojanstvo čovjeka, tako Uzkrš probudjuje u nama najviše one osjećaje, koji nas oduševljuju za novi život, za otkup našeg dostojanstva, za slavu i slobodu našu.

Ti osjećaji ma koliko bili jaki u pojedincu, dolaze ipak do svog pravog izražaja jedino u narodu; u narodu, kojemu se je boriti za sve ono, što ih pobudjuje, koji čezne za onim, što mu život u domovini svojoj može da učini samostalnim.

Hrvatski narod svega toga nema, a imao je, a kad je imao, onda je bio na visini, onda je obvezao čovječanstvo, dao je dokaza, da je za samostalan život sposoban i da mu ne treba ičije milosti ni štitištva. Lakomi, pohlepni susjedi vidjevši tu njegovu moć i sreću, sročili se, da ga oslabe, da ga liše slobode, da zavladaju njegovom zemljom.

Od onda hrvatski narod uvijek strada, trpi nasilja i nepravde. Ali od onda žive i jača se u njemu svijest života, koja ga usposobljuje za borbu. Hrvatska zemlja pozorište je svedjerne borbe za samostalnost, za slobodu, za jedinstvo naroda hrvatskoga, i ta borba više ne će i ne može da se utiša, dok u Hrvatskoj ne bude opet narod svoj, gospodar na svome, okupljen pod svoju upravu, a ne raztrzan, izrabljivan, osirovačen na korist lakomaca i pohlepnika, na korist njegovih vijekovnih neprijatelja. Dokle god hrvatski narod ne osigura sebi takovu vladavinu, koja će bit štiti i obrana njegovih interesa, njegove slobode, dotle njegova borba ne će sustati. Borba mora da dovede Hrvate do njihova narodnog Uzkrša.

Golgotski mučenik oboružao je patnike i robove svieću ljudske jednakosti, i svojim primjerom ulio im u dušu snagu, da se za tu veliku misao bore. Tko se te borbe plaši, odriče se jednakosti, odriče se života, za toga nema Uzkrša.

Hrvatski se narod nije nikad te borbe odrekao, nit će se ikad odreći. Njega vodi gesto: Frangar, sed non flectar!

Ta, Hrvati će se boriti, dok ne postignu za čim teže i na što imaju pravo, borit će se i ne će pokleknuti ni pred kim, nego jedino pred veelebnom pojavom svoje narodne slobode.

Tada će hrvatskoj domovini zaslati hrvatski narodni Uzkrš!

Napried dotle bez sustajanja; ciele domovina budj nam labor, ciele narod vojiska za velike ideale slobode i jednakosti.

A u toj borbi budi nam sveto i bratsvo. Sloga i mir medju nama nek vlada. Toga se neprijatelj najviše boji. Sloga i mir naš medjusobni uz našu odvaznost u borbi mora da nam pospeši Uzkrš.

Pomozimo sebi, pomoci će nam i Bog!

Progonstvo Poljaka u Njemačkoj.

Sudbina Poljaka u Pruskoj izaziva danas pažnju vascielog kulturnoga svijeta, a kamo li ne bi zanimala nas Hrvate.

Njihov položaj u narodnostnom pogledu nalik je onomu naše braće Hrvatá, a inače stoji bez primjera u kulturnoj povjesti modernoga vieka. Njihova divska borba, kojom se nastoje oduprijeti nezasićenim pohotama cinickog tlačitelja, zadivljuju svakoga, jer pruža najričtiji dokaz o kulturnoj i gospodarskoj snazi Poljaka. Njemačka je poprimila i prokušala već sve zakonske mjere, da slomi njihovu otpornu snagu; ona je žrtvovala stotinu milijuna maraka, da ih gospodarsveno oslabi, osirovaši, ali — sve uzalud: Poljaci ne samo što se nisu dali omekšati, nego ih je drakonski pritisk otimačkih vlastodržaca dapače još više ojačao i stozio u jednu čvrstu falangu, koja doduše mirno i bez buke, ali žilavo i nepo-

mično prkosi moćnom njemačkom carstvu. Pruska vlada morala je i sama otvoreno priznati, da su se njene osnovne u poljačkim krajevima posvema izjalovile, jer Poljaci nisu od svog narodnog posjeda ništa izgubili, već naprotiv taj posjed proširili i ojačali.

Baš ta okolnost tjera smrtni strah u kosti silniku, koji po naravi svoje pasmine umišljen i bahat, a nadasev uztrajan, ne gubi nada u uspjeh svoje protuprirodne politike te hoće da prokuša sva na razpoloženje mu stojeća policajna sredstva, da izkorjeni kulturni narod poljski. Lak je bio posao Niemaca, da asimiliraju malobrojna barbarska slavenska plemena, ali Poljaci su tvrda kost, koja će im — nadamo se u višnju pravdu — zapeti u grlu. Silnici, kao da ne znadu za onu poslovicu, da pritisnuto jače, sve više skače; perhoseciraju zbilju činjenica, te im u odvratnoj raboti nikakvo sredstvo nije sveto. Ta tko se još ne sjeća nedavnih progona protiv sitne školske dječice poljske, kad se ono veelebim i u povjesti bezprimjerno stojećim slučajem štrajka odupriče tiranu?

Abstrahirajući od prirodnih bratskih veza, koje nas Hrvate spajaju sa Poljacima, položaj je naš od takove naravi, da izkazuje mnoge dodirne točke sa sudbinom Poljaka. Nekad prostrano moćno jedinstveno kraljevstvo, važan faktor u prosvjetljenoj Europi, a danas razkomadan, zasušnjen i izvrgnut svakojakim poniženjima, progona i uvjjetavanju. Je li dakle čudo, što kraj tolike srodnosti položaja narod hrvatski poklanja sve svoje simpatije Poljacima, te junačku borbu njihovu prafi sa najtoplijim željama konačne pobjede?

Mnoge mane narodnog života zajedničke su nam, isto kao što i mnogi poroci boljeg društva, ali jednu prednost imadu Poljaci, za koje im zavijediti moramo, a to je neprispodobiva uztrajnost u borbi protiv narodnih dušmana, koja sve poljačke krugove spaja u neustrašive, svjestne i neumorne radnike na svim područjima narodnog života. Iz propasti svoje velike države, naučili su danas biti složni, solidarni i izvrstno organizirani, tako da se u Njemačkoj i Ruskoj ne čiepuju u stranke, a njihova socijalna demokracija i u Austriji pučka stranka nose na sebi obilježje čistog nacionalizma.

Čuje se u nas po kadšto, srećom sporadično, i nepovoljan sud o Poljacima, napose s toga, što da su ekskluziviste te se u Austriji čisto udaljuju od ostalih Slavena. Ali dotični naši političari zaboravljaju, da je slična načela propagirao i jedan prvak stranke prava jezika, Hrvata. Nu i ako mi sve spadamo medju one, koji se drže pravila „Jurare in verba magistris“, shvaćamo posve dobro stanovište Poljaka. U ostalom treba dobro poznavati poljsko društvo i živjeti u njemu, ako se hoće da izreče temeljitiji sud o Poljacima. Stara je pako riječ: Tout comprendre c'est tout pardonner.

Nije se skoro ni crnilo posnišilo na zakonu o eksproprijaciji poljačkih posjeda, i već se Njemačka javlja novim atentatom na Poljake. Početkom ovog mjeseca iznešen je u njemačkom parlamentu zakon o udruživanju. §. 7. ovoga zakona naperen je protiv poljskog jezika, jer određuje, da u svim društvima ima njemački jezik da bude razpravni jezik, a samo u onim predjelima, gdje Poljaci sačinjavaju većinu pučanstva od 60 po sto, dozvoljena je i uporaba poljskog jezika. Nu i ta iznimka nije trajnog značaja, te ju zakon označuje kao prelaznu u toliku, da će za 20 godina stupiti izvan kriepitosti, te će se poslie tog vremena u svim javnim društvenim skupštinama u Njemačkoj smjeti govoriti samo njemački. Bismarkovom carstvu tra je u peti, što radi ono nekoliko milijuna Poljaka, stotinjak hiljada Francuza, Danaca i Luzičkih Srba ne može da vriedi kao „jedinstvena narodna država“. Značajno je, da je dotični § prihvaćen po saboru samo su 200 glasova protiv 179, što svjedoči, da ima i mnogo Niemaca, koji ne odobravaju nasilnu politiku vlade, tim više, što su neki dali izraza uvjerenju, da ako Njemačka nije Poljake u 100 godina germanizirala, ne će joj

to uspjeti ni u 20 godina. Državni tajnik izjavio je, da će se dotična zakonska ustanova u Elsas-Lothringenu blažije provoditi, a saski opunovlaštenik, da će njegova vlada dozvoliti neke iznimke u prilog saskih Slavena. Prema tomu vidi se, da je čitava vladina akcija naparena skoro izključivo protiv nestomljivih Poljaka.

Zaključak sabora dao je povoda bučnim prizorima; provalio je čitav orkan prosvjeda i psokava sa strane protiv vlade, koja je bezprimjerno agitacijom nastojala, da tom zgodom dovede u sabor što više svojih privrženika, tako da se ne panti, da je u njemačkom saboru ikad bilo na okupu toliko zastupnika, kao baš ovaj put radi odlaganja §. 7.

Nad Poljacima, koji ne otmilju tuđe, nego samo brane svoje, izvršeno je dakle u Berlinu novo, upravo barbarsko nasilje, pa i ako znamo, da i drugim vladama rastu zabubice za sličnim sredstvima, dovikujemo i mi s mukotrpnim Poljacima silnicima: „Svaka sila za vremena!“

P.—č.

O obćinskim nametima.

Sada, kad živimo u eri tobožnjeg „napredka“, kad svako golobriče hoće da vodi glavnu riječ u javnom nam životu i kad svaki „klapac“ hoće da se mješa i mota gdje mu nije mjesta, ne treba se čuditi što se takove glavice često puta prenagle i dadu svoj sud, onako na brzu ruku, bez ikakva razmišljanja ili poznavanja stvari, o kojima se razpravljalo.

U takova pitanja, koja su danas na dnevnim redu, možemo slobodno ubrojiti i obćinske namete ili kako ih jedni hoće da zovu „prirezi“. Ne ćemo za sad spominjati namete na potrošarinu i na ostale neizravne poreze, a tako isto ni druge obćinske pristojbine travrine, klaonice, ribarnice itd. Govorit ćemo o obćinskom nametu na izravne poreze, naime na zemljarinu i kućarinu.

God. 1880. i 1881. razredjivala se zemljarina. Komisijsje su hodale po kotarima, klasifikacija se vodila po ciejoj Dalmaciji. I nastalo je ono, što svak mogao predvidjeti. Klasifikacija nije se obavila redovito. Zli jezici znali bi svašta o njoj govoriti, a njene neurednosti osjećaju sada obćine. Evo kako.

Jedna livada u krajini sinjskoj plaća recimo na godinu K 60.— državnog porea. — Slična livada u polju imotskom plaća državnog porea K 30.

I dok obćina sinjska sa 100⁰/₀ nameta naplaćuje na pomenutu livadu K 60, obćina imotska treba da udari 200⁰/₀ nameta da dodje do iztih K 60.

A to je i naravno, jer livada u sinjskoj krajini klasifikovana je II. razredom, a ona u imotskoj sa IV. eventualno i V.

Zemlje u kršu spadaju nižim razredima, a po tom na kršovita sela i veći obćinski namet. I sela obćine šibenske većinom su u kršu, pa je posve i shvatljivo, zašto na ista mora biti udaren veći namet nego li na sela u ravnim kotarim, ili u Petrovu polju ili pak na ona u sinjskoj ili imotskoj krajini, tim više što znamo, da su sela u pomenutim zagorskim predjelima većinom zapuštena, dok ona u šibenskoj obćini obterećena su maldane sva škol-skim doprinosom.

I u pogledu kućarine, ne smije se suditi svu Dalmaciju po Zadru. Sav grad Zadar dvržen je najmnovoj kućarini, a na one lijepe palače i kućetine, naravno da je i još ljepši porez. Obćina zadarska, kad je udarila na grad 66⁰/₀ nameta, nije doduše time natovarila poreznike, ali nije im ni Bog zna koliko išla na ruku. Više je ona napunila svoju blagajnu sa 66⁰/₀ na kućarini, nego li šibenska obćina sa 150⁰/₀. Pa gdje su obćini zadarskoj ostali prihodi i dohodci, koje barem još za sada nema šibenska? Nu ostavimo to za danas.

Izneli smo nekoliko objektivnih nazora u pogledu obćinskih nameta na zemljarinu i kućarinu, a nastavit ćemo drugom zgodom. ...!

Dioba obćinskih dobara.

Knez Borelli u svom članku iztieve u jednu jako dobru misao, bez koje bi sva dioba obćinskih dobara bila slabo uspješna po narodno dobro, jer bi zakrcao u zametku. Poljski putevi vriede, koliko vriedi i zemlja. Što će nam dobra livada, dobra oranica, vinograd ili suma, kad je do nje nepristupačno? S ovog pogleda gosp. Borelli predlaže, da bi se odmah imalo odrediti pri diobi i to zakonom utanačiti, kako bi ostao potrebiti prostor za uređenje poljskih puteva barem od 5 metara širine za svaki put, koji bi imao biti sagrađen od „frontista“, a gdje se sastaju četiri dieła, tu mora da bude jedan oveći prostor u obliku trga, promjerom od 10 metara, a to za to, da se mogu tu natovariti kola, obaviti trganje i slične potrebe. Svak mora stalno omedjati svoj dio, bilo zidom, plotom ili žicom.

Kad bi se ovo propustilo, tad sva dioba bila bi uzaludna. Onaj, tko je na obćini, najbolje zna, kako je sada teško popraviti griehi onih obćinskih uprava, koje su dopuštavale diobu obćinskih dobara bez obzira na poljske puteve.

Istina je, da su se ti putevi uvijek ostavljali, pak i ako ne po propisu od 5 metara, ali što se je dogadjalo?

„Frontista“ s jedne i s druge strane zahvatili bi svaki svoj dio i medju sebe spojili medjaš, a onaj, tko je bio u sredini, morao je u pravdu, koju je opet obćina plaćala, jer je sjegurno, da mu se je put morao ostaviti do njegova posjeda i pravdu bi dobio.

Drugi dio predloga g. Borella glade omedjaneja posjeda, što ga je od obćine dobio, nije manje važno nego od prvoga.

Kad bi svaki onaj, koji je dobio dio obćinskog zemljišta, odmah njega ogradio ili zidom u suho, ili posadio živicu, ili napravio pletenu ogradu, koliko bi se truda obćini, a troška strankama i obćini prštedilo kašnje? Nu na žalost na to se nit najmanje ne pazi. Dobrotrosteji su baš oni, koji prvi ruše ovaj liepi sklad, koji bi vladati morao.

Reći će nam se, da dokazemo.

To smo spravni. Kad je obćini uspjelo, da iza duga napora podieli zemljište na čestice, tad se iste diele po „žriebanju“.

„Žriebanje“, ma koliko bilo vodjeno pošteno i najboljom namjerom sa strane činovnika, koji je tu samo za to, da je je tu, ipak se dogadja takovih pakosti, koje smučuju svako pravredno srce.

„Žrieb“ je dokončan i svak je dobio svoj „buletin“, pa što? Glavara, pristava i arambašu dopali su najbolji djelovi, a siromaha, udovu i sirote ono, što je naj gore. Glava, pristav, arambaša i krčmar dobili su dobra, koja su uz glavni put, ili kud bi ovaj imao proći, a siromah, tamo, daleko ... negdje u briegu u samom kršu, gdje nema nego gavranu i jastrebu pristupa.

Istina je, da je određen i put, da ova sirota uzmogne doći i do svog kruga, ali „gazde“, koje uživaju „tustulju“, vremenom zahvate s jedne i s druge strane, te joj zakrče put, i tad u pravdu, a pravda pojede i kamenje — i tad sirota mora da ostane na čistu. Za nju kd obćinska dobra nisu ni bila podjeljena.

Zašto se sve ovo dogadja? Za to, jer obćinska dobra i iza kako su podjeljena, osudjeno je, da padnu u ruke kamatnika i to malih seoskih „butigarića“, najžalostnije vele seoskog kamatništva.

S ovog razloga mi smo dušom i srcem za predlog gosp. Borella, koji je pravi izljeve njegove, a i naše duše, a taj glasi: „Prvi je uvjet za trajnu korisnostnost ovakove diobe taj, da se dotičnim zakonom odredi, da dio obćinskog dobra, koji jednom nekoga dopadne, ne bude njegovo vlasništvo, jer bi tada dio nik bio sam gospodar i uknjižen u zemljištniku, već da on, njegova obitelj i ostalo potomstvo imaju neosporno pravo izključive uporebe i plodouživanja, s kojom bi se ustanov-

vom zajedljivo, da občinska dobra za uvijek ostanu svojina obćinara i da ne padnu u vlastiost raznih špekulanata, koji često živo zagovaraju i potiču diobu občinskih dobara, da konačno oni sami postanu njihovi izključivi vlasnici, kô što žalostno izkustvo u nekoliko slučajeva podkripljuje tu našu bojazan.

I doista! Što bi nam vredilo, da mi u roku od 3 godine dana, pa recimo i 10 godina podijelimo sva občinska dobra, ako bi oni, koji su postali njihovi vlasnici iz ruke u ruku prodali ih špekulantu? Potrebno je, da se občinska dobra dijele, ali je još potrebitije, da ta postaju svojina obćinara, ali uz obvezu, da ta dobra on ne smije prodati drugome.

Reći će nam se, pak što će mi zemljište, kad ja od njega niasam gospodar? Polagano, Zemljište će ti obćina dati samo za to, da ga obraduješ, da u njemu nađeš prehrane za sebe i svoje, a ne da ga u krčmi na karte profukaš kô novac nadjan na putu, po onoj na žalost dosta uobičajenoj poslovcij: „Za što nisam trudio, ni srce ne boli“.

Kad se ovako ne bi postupalo, mi bi smo bili prvi protiv diobe občinskih dobara, a da bude se ovako od prije postupalo, više smo nego uvjereni, da bi se mnoga sirotinjska suza bila manje prolića i da bi daleko manje našeg svijeta bilo oskeldalo sa praga domaje svoje, ostavljajuć da kamatnik uživa trude njegovih predja, a da se on biednik skita od nemila do nedraga, da samo steće koru hljeba za prehranu sama sebe.

Biti će od onih, koji će nam reći: Eh, on je postao gospodar, pak je prodao i tko će mu šta? Dobra je ova u teoriji, i onako uzeta na laku ruku, ali nije u praksi, a osobito kod našeg naroda. Mi, koji smo proputovali svu našu pokrajnu i zalazili u najzabavnije kolibe, ne možemo ovako suditi, jer je naš sud sasama oprječan. Imamo, dosta toga u našem „spomenaru“ zabilježena, što govori u prilog nama, a što potvrđuje dosta važnu i utješljivu činjenicu, da mladi naš seoski naraštaj shvaća ili bolje počeo je, tek shvaćajući grieh svojih predja, te se napire, rekao bi Čovjek, zubima i noktima, da podigne moć porodice svoje i ime obitelji svoje na onaj stepen, na onaj glas, što ga je u blagoslovljenoj doba obiteljskog procvata uživala.

Kad ovog ne bi bilo, bilo bi zlo po nas i naš narod, ali zora bolje naše budućnosti sviće i na ove strane. (Sliedi).

Bojkot slavenskih trgovaca u Trstu i Istri.

Vuk mjenja dlaku, ali čud nikada! Tako i naši taljanski. Kao da se pokajali u izmirenju u Istri, pa sada podigli kuku i motiku na naše tamošnje trgovce, pozivajući svu njihovu „irendu“ na bojkot naših ljudi.

Nije im se čuditi. Da smo ljudi, ne bi im ni u snu što takova palo na pamet. Kad se pomisli, da čitla Dalmacija, pa dakle i svi amošnji hrvatski trgovci dobivaju robu većinom od talijanskih firma i kad se znade, da ovi isti naši trgovci dopisuju sa tim firmam izključivo talijanski, onda se ne treba ni čuditi zadnjim pozitivnim talijanskim štampem.

Pa još kad se bunca o prijelipljivanju Čirilometodskih maraka na računima, o hrvatskom dopisivanju u trgovini, pa čak i o bojkotu talijanskih trgovaca u Trstu, Istri i na Rieci?

Ressurexit.

Uzkrsnu. — Slava! svijetom odjekuje u palačama i kod ubogara. Hosanna! s' brđā, s' dola i s' oltara, kroz iz miljun grla glas se vesô čuje.

A gavan? — što još u obilju snuje? — Tuguje Majka, suza srca para. No, haje l' on? — tol' lako Bog ne kara — da l' zna kolikom krni crnač truje? ...

Profletni cvietci otvaraju češke lahuru blagom i lagodnoj rosi, a kap grije sa očiju vruća.

I kroz plač dokle biele zrije daske Starica tužna u sijekodj kosi, iz vana ječi pjesma — uzkrsnuca.

Gjuro Palavrišić.

Pravedan ili krivac.

Slika iz sadašnjosti od A. V.

(21) Radje pomiluj stotinu krivaca, prije nego se odućiš osudit ma samo jednog pravednog.

Na temelju tih podataka napisao Zorčić odluje i potakno izvješće našem poslaniku u New-York, molbom, da dade potražiti Vetturina i da na kakav prikladni način iz njega iztupa u koliko je on sudjelovao pri umorstvu u Jurjevu.

Zar su naši trgovci organizovani? Eto nam na tom polju razmišljanja i rada, a ne uzaludnog šaranja po novinama. ...

Naši dopisi.

Iz kninskog kotara.

(Na uztek infamnom piskaratu). Već od nazad neko doba pečatane su u „Slobodi“, „Kremenjaku“, pak u zadnje doba u „Dubrovniku“ neke lažne, te iz temelja izmišljene insinacije i klevete proti gosp. nadz. Sinčiću. Na osvade nezadovoljnika, koji se služe „Slobodom“ i „Kremenjekom“, kao jedinim obistoječim sredstvom, da se crne pošteni ljudi, mi se ne bi ni osvrćali po onoj staroj, „što magare reve Bogu slava ne ide“, ali se ovdje radi o jednom nepoštenom djelu. Ovdje se hoće da zavara javno mnijenje; hoće se da prikaže nešto, što ne postoji, nešto, čega u stvari nema pa nema.

Evo nas na stvar. U „Dubrovniku“ od 11. tek. mj. broj 15. pečatana su dva epiloga najinfamnije sadržine, pod naslovom: „Ogledalo nadzornika Sinčića“, onda opet drugi: „Nadzornik Sinčić među Hrvatima“. Po kninskoj krajini se kaže, da sve ovo proti nadz. Sinčiću piše g. Dane Petranović, učitelj gradj. škole u Šibeniku. Nama je pravo tko piše, mi to i ne ištemo, samo je nama do toga, da zabranimo onome podlacu, da u naše ime nešto piše, čim se mi ni najmanje ne slažemo. Pošto se u ovim, pak u svim predjašnjim infamijama rabi uvijek izraz „Mi učitelji kninskog kotara“, pa opet „mi Srbi“, pa onda „naše mnijenje“ itd., pošto se hoće da prikaže kao da je to pisanje izraz mišljenja i razpoloženja učitelja ovoga kotara, ili bar većine nas, — evo ustamo, da najenergije prosvjedujemo protiv takova infamna pisanja i protiv uporabe plurala ondje, gdje bi faktično imao singular stajati.

Cielo črkanje proti omiljenom našem nadzorniku Sinčiću svakoga je učitelja ovoga kotara upravo zgadilo. Da je zgojina laž, kojom se insinuje nadzornika Sinčića, o tome ne treba govoriti. A da ne bi neupućen čitatelj valjda mislio inačije, jer u zadnjem „Dubrovniku“ je pečatano: „Da nitko nije ovako jednodušno bio pokudjen i odsudjen kao Sinčić“, odgovaramo piscu, da infamno laže. Ta gdje je ta jednodušnost? Ta u čije ime on govori? Zar u ime naše? Ta ako je pošten, nek se pod te svoje farijevske klevete podpiše, tako bi bar djelomičnu svrhu upliva postigao! Mi ljubimo i poštujemo nadzor. Sinčića, kao otca i prijatelja, a ne kao starješinu. Ta nek se imenuje učitelje, koje je u 25 godina nadzornikovanja naškodilo? Dalje se u istom pomenutom prvom članku bežično laže, da je nadzornik Sinčić „Neku smicalicu prama učiteljima Srbima upotrebio i upotrebljava“. Sigurno člankopisac misli, da smo svi iz Plavnja. To ni za Plavanjce danas više ne vriedi, kad rečeš: mi Srbi, mi Hrvati, mi progonjeni mučenici i koješta. Hoće se fakta, fakta, a ne fraze. Nek nabroj, nek spomene, koji su to učitelji Srbi stradali od nadzornika Sinčića. Koje to učitelje „kinji i muči“? Koji su to, „što stenuju pod njegovim jarmom“? Koji se to po nadz. Sinčiću „izazivlju ponajbolji učitelji“? Prama kojima učiteljima „Srbina nije naklonjen“? Pa kojima to „traži dlaku u jajetu“? Koje to „mlade i zau-

zauzetne učitelje Srbe salieće da pitaju mirovinu“? Gore razstavljenim slovima označene izmišljotine citiramo iz „Dubrovnika“, koji je nasleo. A sada pitamo prevejanog člankopisca, što je on mislio, kad je napisao gornje citate? Ta zar nije valjda se nadao, da ćemo mi svi listom uza nj. O prevejana lijo, lisele! Poznato te po dlaci, dakle drugi put ne uzimlj naše sveto ime brata Srba i Hrvata u svoje prijava i nepoštenne svrhe. Mi s indignacijom prelazimo preko onako nepoštena opadanja nadzornika Sinčića, koji je u našem kotaru objubljen, a to ćemo i na prvaj našoj staležkoj skupštini posvjedočiti.

Iz kruga učitelja Srba i Hrvata kninskog kotara.

Sinj.

(O dugovima i razsipnosti naše obćine). Velicejenti gospodine urednici! Svi ovdješnji rodoljubi najiskrenije Vam blagodne na dobrohotnoj uvrstbi u velicejenti našu „Hrvatsku Rieč“ dopisa iz Sinja dana 9. t. m., najučtivije umoljavajući, da nam budete pri ruci i za buduć, pošto se radi za obću i javnu korist obćinara sa svakoga pogleda.

Našu gospodu pašujuću na upravi obćine opekla je istina na javnost iznesena, pa su se uzupjollji, obličujući od Petra do Pavla „ad auzidom verbum“, pitajući i proučavajući „quid faciendum“: sada, kad vidimo, da ne će pomoći naši prisni svemožni prijatelji, ni njihovi savjeti, ni naputci iz Zadra i Beča, kao što ni folke doskočice, iznesene po našem Antoniju u „N. Jedinstvu“! Lako bi mi prodrli u vieću sa našim sinjskim mamelucima naosob Dujom, Stipom, Jakovom, Lešom i Jokačom, da se nisu junački skočili na noge naši dušmani fratri i popi sa mnogobrojno ostalih pravaša, koji su nakaniili pošto po to, da nas za posve unište! Dočim im mi svi jednoglasno podvikujemo: Na vami se gospodo paše izupnja ona evandjelska: „Perditio tua ex te Israel!“

Na žalost, naša je obćina u rukama pašujuće dinastije Tripala još od godine 1870. Obćina najprostranija u Dalmaciji, su 46 odlomaka, koji broje preko 45.000 stanovnika, sve samih Hrvata bez bud koje smjese; plaćajući godišnjeg izravnog porea preko 80.000 K, na koji porez imade odlomaka da plaćaju 300% na izravne porea, dočim odlomak Sinj, u kome su najvišje poreznici Tripali, do god. nije plaćao nego samih 60%, pa i manje, preteći sve troškove na zajednicu, naime na sve odlomke!

Sinj je na glasu zbog svoga položaja, divnoga prostranoga polja, jednelnih ogromnih pazara, obrta i trgovine, prva varoš u pokrajini. Takova obćina nema svoje kuće, u koju da smjesti obćinski ured, nego je smješten u zabitnom mjestu u varoši, u bivšoj pojači Tripala, sa godišnjom kirijom od 1600 K! A prijle nego se je ured smjestio, potrošilo se je hiljada i hiljada za urediti ga, dakako — na račun obćine!

God. 1886. obćinsko je vieće glasovalo zajam kod banke „Boden Credit“ u Beču od 30.000 for., a u naslov gradnje obćinskoga doma. Pošto je domobranstvo zahjevalo, da mu se na troškove obćine sagradi skladište, mjesto obćinskog doma sagradjeno je rečeno skladište. God. 1887. ponovno je učinjen zajam od 30.000 for., isto kod „Boden Credita“, a u naslov gradnje obćinskog doma. Mjesto

da se zajam ulož u namijenjenu svrhu, sagradjena je obćinska kuća t. zv. „Palacina“, koja pripada odlomku Sinja, a ipak su zajmom obterećena sva sela, naime zajednica! Rečena „Palacina“ pretvorena je u kazalište, u koje su Tripali smjestili svoju gardiu, naime počastnu strazu — svoju vojsku!

God. 1900. usljed zaključka obćinskoga vieća na zamolu, dobilo se je K 40.000 zajma bez dobiti, iz pokrajinske oskudne zaklada, a u naslov gradnje obćinskog doma.

God. 1904. po četvrti put usljed zaključka obćinskog vieća, odobreno sa „Hrvatsko-Slavonske“ banke u Zagrebu K 120.000, od kojih 60.000 kruna za gradnju obćinskog doma; K 30.000 za gradnju novoga grobišta u Sinju, a 30.000 kruna za ribarnicu i razsvjetu varoša. Dom se nije sagradio kao ni grobište, pa se nije izvela ni razsvjeta u varošu!

God. 1901. pridignuto je zajam od 24.000 kruna iz zemaljske pojodjeljske zaklade, bez da se je ta svota stavila u blagajnički dnevnik, a odlomci su naprčeni sa izplaćivanjem od godišnjih K 2000 sve do godine 1918!

God 1905. pridignuto je zajma od zemaljske oskudne zaklade K 35.000, a godine 1906. od „Pučke Splitske Banke“ K 40.000. Pa sada opet naše paše, a na čelu im razsipnik Krunoslav, hoće pošto poto da im se glasuje zajam od toliko hiljada!

Ovliko donosimo neka je do znanja čitalačkoj publici, naosob zanimanim faktorima kojima je štiti i čuvati obćinska dobra u granicama zakona, kazneći one, koji tako javno razsijplju obćinski novac.

Obćinari.

Viesti.

Čestit Uzkrz nazivljemo svim našim štovanim čitaocima, predbrojnicima i prijateljima, te celom narodu hrvatskomu, kojemu želimo što skoriju pobjedu u zakonitoj borbi za njegovu prava, za slobodu i cjelokupnost otačbine!

Radnje oko spasavanja „Galatee“ nastavljaju se. Sada rade oko toga samo dva ronilica i to više u izvidne svrhe. Prispjiet će što prije još nekoliko ronilaca i ronilnika iz Trsta, te će se radnje izvijaditi intenzivnije, tako da će po sudu kompetentnih „Galatee“ moći biti izdignuta na površinu kroz jedno 15 do 18 dana. Glavna je stvar sada začepljivanje svih otvora, a kad se to podpuno izvrši, počet će svojo izsisavanje vode. Prama tome može se tvrditi, da ovaj parobrod nije ipak izgubljen. Nadodati nam je, da su odmah posle katastrofe od utorka priskočili hrlo u pomoć i naši dobrovoljni vatrogasci. Osobitu revnost pokazao je i ovom prigodom lučki odaslanik gospodin M. Selestrin. Obćina šibenska s najvećom pripravnošću ustupila je pak zapovjedništvu „Galatee“ na razpolaganje sprave i salsjke vatrogasne i došla mu u susret sa svim što je mogla, na čemu se je nadzornik Lloydja gosp. Verona osobno zahvalio g. načelniku.

Glazba na „Gospodskom Trgu“. U ponedjeljak 20. tek. mj. u 11 sati prije podne svirat će „Šibenska Glazba“ na „Gospodskom Trgu“ sliedeći program: 1. Koračnica: Kmoch; 2. Ouvetura „Tannhäuser“: Suppé; 3. Fantazija iz pučkih melodija: Zajc; 4. Potpourri iz op. „Un ballo in Maschera“: Verdi; 5. Koračnica: Muhvič.

Brijačnice, po običaju, ostaju u drugi dan Uzkrza zatvorene.

„Radujeviću, moj dobri i biedni prijatelju, nevin si!“ — klikne izbudjeno Zorčić.

Na ove rieči Radujević poskroči sa stolice, kao da ga je ujela ljutica. Pomakao je Zorčić svojim ukloćenim pogledom.

„Nevin si, prijatelju moj, a pravi ubojica se već pronašao.“

U očima Radujevićevim nešto neugodno zabljescu. Neodlučno i skoro prkosno upita:

„A tko je dakle taj pravi ubojica?“

„Talijan Vetturino!“

„Tako sam i ja tvrdio u početku iztrage.“

„Imadem za to tvrditi dokaza.“

„U očima Radujevićevim opet zabljescu, kao da ne vjeruje što mu je prijatelj saobćio, i upita: „Od kuda tebi za to dokaza?“

Zorčić izvadi Vetturinovo pismo, upravljeno poslaniku u New-Yorku, te ga pročita. Pročitav Zorčić ciele list, pruži ga Radujeviću.

„Ovo je dakle dokaz o mojoj nevinosti?“

Zorčić je bio pripravan na takav odgovor, ali je ipak ostao zabezeknut, kao da je gromom ošinit.

Najednom približi se Radujević svome prijatelju, te mu zahvalno stisne ruku:

„Dobri moj prijatelju, vidim koliko se mučiš kiniti da me spasiš. Ali mene je nemoguće više spasiti.“

„Nemoguće spasiti? veliš. Nemoguće bi bilo

S očitovanjem ovog pravog ubojice uputio se je. Zorčić odmah k iztražnom sudcu, da u njega izhodi dozvolj posjeta Radujevića, kojeg nije u sve vrijeme, što bijaše zatočen u sudbenim uzam, još posjetio. Ovdje dozna od iztražnog sudca, da je Radujević naročito zamolio, da nikoga k njemu ne puste, dapače niti Živanovića, niti svoju kćerku.

Promotri li se ta Radujevićeva tvrda odluka sa psihološkog pogleda, ne nalazi se u tome očit dokaz njegove nevinosti? Svojim najboljem prijatelju i svome vlastitome djetetu, koje je ljubio nadasve na ovome svijetu, nije se htio pokazati kao ubojica, ali da je zbilja bio ubojica, zar nije baš tada morao očititi potrebu, da kao skršeni pokanik izkazi svoje jadom i čemerom prepuno srce kojemu od svojih znanaca i prijatelja?

Neobazriv se Zorčić na to, da je Radujević odbio svaki posjet, stupa u čelju. Našao je svog biednog prijatelja vrlo promijenjena. Njegovo punano inače lice bilo je upalo te blijedo kao da je iztesano iz najbjeljeg mramora, pričinalo se kao da u tom nepomičnom tielu nema više ni kaplje krvi.

Čim se vrata otvoriše upre svoje upale oči u Zorčića, spazio ga je odmah. Njegovo se lice zarumenilo kao da ga je spopala žestoka vrućica. Hitro je sakrio svoje lice rukama. Tako sjedio je nepomično kao kameni kip na svojoj sjedalici.

Vetturino.

Do čega dovodi zaslijepljenost. U jednoj polemici jedan je list nazvao hrvatskog pjesnika R. Katalinića Jeretova „istarskom krumprom“. Tko pozna Katalinića, taj zna, da je to čovjek odličan i po svom karakteru i po svom patriotizmu. Na taj način ne znamo do čega će se kod nas doći. Je li to poziv štampe? Je li to korisno narodu? Zar će se i drugi naši listovi povesti za onim gubrištem, što pod imenom „Kremenjaka“ izlazi nesrećom ovdje u Šibeniku, i u kojemu se uličarski vriedja i napada sve, što je bolje, vidjenje i poštenje u gradu, sve, što iskreno čuti za hrvatsku stvar? Sve je to, za taj vajni, zakutni listić crno, izdajničko, fureštvoško, a onda se bani da je takovo pisanje napredno, u duhu „pučke stranke. Jadan bi bio taj puk, kad bi takovi mogli i imali pravo govoriti i pisati u ime njegovo, kad bi naš pošten puk spao na to, da ga takovi predstavljaju i brane. Zgodno ovdje pristaju rieči splitskog „Velebita“: „Zalostno je, da ljudi, koji za javnost pišu, nalaze razlike između Hrvata iz Istre ili iz kojemu-drage strane naše domovine. Granice, koje su neprijatelji našeg naroda udarili između raznih dijelova našeg naroda, ne smiju biti granice za nas“. Ovako shvaća jedinstvo naroda svaki pošten čovjek i Hrvat, a nepošteni i izdajice u svoje blatne svrhe mogu samo da na brata Hrvata, bio on odakle mu drago, gledaju pogledom mržnje i da ga smatraju strancem. Ti nepoštenjaci, te izdajice — to su pravci krpuše, to su stranci, — jer ne žive za dobro, za mir, za sreću naroda, već samo za smutnju, za kavgu, a u prvom redu za — svoj trbuh!

O uspjehu ovogodišnje stratifikacije loza u obćinskomе grijalištu. O uspjehu ovogodišnje stratifikacije loza može se, obzirom da je ova radnja po prvi put po samim težacima u Šibeniku izvedena, dosta povoljno govoriti. Od 105 škrinja donesenih u grijalište, 74 njih su baš vrlo krasno uspjele, a i od ostalih 31 škrinja imade ih 16, koje su uspjele srednje, a 15 loše. Vrlo poučno je za našeg težaka, da su upravo škrinje napunjene navrutnim lozom na domaćim američkim podlogam vrlo dobro uspjele, dočim sve one škrinje, koje su u srednju ruku i loše uspjele, sadrže navrteke na američkim podlogam iz vana dobavljeni. Mislimo, da samo taj primjer mora ponukati našeg težaka da živo uzastoji u buduću da uzgoji svoj domaći američanski materijal, a da se kani vladinih loza, koje nisu nikad tako sposobne kao one doma uzgojene. Imade doduše ove godine nekjih mana i neuradnosti pri navrtanju, a još više pri slaganju loza u škrinje, ali najveća mana od svijih jest, da mnogi ter mnogi nisu htjeli poslušati savjete, da se imadu pupovi američkih podloga dobro, a ne površno pokidati, jer ovi pupovi bujno tjeraju i slabe tako gornje pupove plemke t. j. navrta naše loze. Nade je, da će izkustvo ove godine stečeno biti dobra škola za budućnost, te da će ovakovih pogriješaka kod dojučaše stratifikacije nestati, što bi bilo poželjno za buduću uspjeh. Loze stratificirane biti će sposobne po uzkrsu za presadivanje u rasadnik, pa će se iste strankam izdavat i oko 23. do 34. o. m. j. te u to vrijeme može svak svoje loze pridignuti u grijalištu. Zanimatici, koji imadu svojih loza u grijalištu. Bilježić ovaj uspjeh poduzeća na izključivo korist naroda, ne možemo, a da u maru obć. upravu ne pohvalimo i zauzetnog gosp. Ant. Venderla.

spasiti se samo onda, ako se ne ostaviš tvog nesretnog prkosu i dok se u tvom srcu ne probudi samosvijest tvoje neokaljane časti, a i ljubav prema samome sebi, tvojim prijateljima i prema tvome jedinome, ali ubogome djetetu“.

Radujevićevo se lice opet smračilo, pogledao je Zorića sa svojim pogledom, u kome se zrcalio prkos, a hladnim glasom odgovori:

„Prijatelju, snasam već dosta dugo i teško svoju muku. Zaklinjem te, ne otežavaj mi još više moje jadne muke i boli“.

Zorić je dobro uvidio, da kod Radujevića u ovakovom raspoloženju ne će ništa postići, te turobno i tiho ostavi prijatelja.

Poslije tako očitog dokaza i izražni sudac izvjerio se je podpuno, da je Radujević nevini, te sa svoje strane nastojao, da ovaj poreće svoje priznanje glede krivnje umorstva, ali uzalud mu svaki trud i nastojanje, jer je Radujević ostao tvrdokorno kod svog očitovanja.

Bio je to vrlo neugodan položaj za prijatelje njegove, dapače i za same sudce.

Neumorno je i nadalje nastojao izražni sudac oko Radujevića, da opozove prvnaše priznanje, ali uzaludno, dobio bi samo stereotipni odgovor: „Ako sam se priznao krivcem, kako hoćete, da me svet prizna nedužnim?“

(Nastavit će se).

koji je i ovom prilikom pokazao, kako ljubi rad za narod. Njegovu trudnu nek je hvala i priznanje.

Glavna konstituirajuća skupština „Radničke Zadruga“ u Šibeniku održa: će se na mali Uzkrš u dvorani mjestnog „Hrvatskog Sokola“ sa dnevnim redom, koji će pozvanicima bit na vrijeme priobćen. Najradostnije javljamo ovu viest, jer će se na toj skupštini napokon oživotvoriti ustanove toli korisna za našu radničku ruku, kako smo to već u našem listu potanko obrazložili. Sudeći po živom, obćem zanimanju, koje se za ovu stvar opaža kod svih bez razlike radnika, nadamo se, da će ovaj plemeniti poduhvat potpuno uspjeti, a to mora da svaki čestiti građanin od srca zaželi.

Obhod Velikog petka sinoć je obavljen po najkrasnijem, tihom vremenu u najpodpunijem redu uz silno učestvovanje našeg težaka, kojega je povorka bila duga, nepregledna, a uzorno uređna i skladna. Sam obhod bio je svemu upravo veličanstven, a bogoljubno pjevanje hrvatskog težaka davalo mu je osobiti koliko svečani, toliko narodni biljeg.

Pjevanje u Stolnoj Bazilici preko velike nedjelje ove godine izvelo se je mnogo neobičnije od prošlih godina glazbom strogo crkvenog stila. Za prvi put čuli su se u našoj katedrali pri svečanom jutarnjem krasni responsoriji D. L. Perosi-a, koje izpjeva troglasi mješoviti muški zbor, a svima se sviđide bilo zbog forme sasvim crkvene bilo zbog načina, kojim su bili izvedeni. Velike sriede i četvrtka troglasi muški zbor pjevao je „Cristus factus“ od Cascignoli i „Miserere“ od glasovitog Tartini-a, glazba ozbiljna i primjerena uzvišenim obredima velike sedmice. Na Veliki petak pri otkriću sv. križa izvelo se ganuljivi „Venite adoremus“ zatim „Popule meus“ od Alesania i „Vexilla regis“ od Sabalica. Prošle pak nedjelje preko četrdeset uri klanjanja pjevalo se je biranih komada, a osobito zadnje večeri „Miserere“ od G. Nava. Sutra na Uzkrš pri svečanom pontifikatu, koji će držati presv. biskup s omilijom pjevat će se „Missae solemniss“ od Lamine. Mora se i ovom prigodom pohvaliti poznatu vještina vriednog kapelnika g. P. Zuliani-a, čijim marnim nastojanjem, nadati se je, da će se sve te bolje gov. riječi crkvena glazba u našoj katedrali i tako će biti i sjajniji kult pri svečanostima.

Kazalište. Nakon počitka kroz ovu veliku nedjelju predstavljat će se još „Favorita“ i „Ernani“, te će u ovoj operi učitelj Patucchi imati u ponedjeljak svoju počastnu večer. Te večeri izvadjat će duet za soprana i tenora iz „Djevice Klitumna“, t. j. iz jedne još neizdane opere rečenog učelja.

Imenovanje. Prizivni sud dalmatinski imenovao je pravnog vjezbenika Antuna Blaževića iz Šibenika prisušnikom u svom području. Čestitamo!

Zanekano skladište soli u Rogoznici. Pokrajinska financijska vlast nije našla shodnim da uvaži molbe zanimanika za ustanovljenje posebnog skladišta soli u Rogoznici, i time je potezom pera prešla preko jedne velike potrebe one varoši i njezine okolice. Nije se čuditi, na pokraj. financ. Ravnateljstvu imaju dakako prečeg posla, nego li uslišavati molbe stranaka. Nego, mi svjetujemo Rogozničane i Primošćenice, da ne sustanu u iskanju ove pogodnosti, jer vlasti moraju da udovolje potrebama pučanstva, a još više, kad od toga nemaju nikakve štete.

Odvjetnički izpit. Gosp. Dr. Petar Grišogono, odvjetnički kandidat u Imotskom, položio je ovih dana na prizivnom sudu u Zadru odvjetnički izpit. Čestitamo!

Hektorovićevo palača. Braća Nisiteo u Starogradu prodali su svoju kuću, koja je sastavni dio palače Hektorovića, gosp. Šimunu Spalatinu. I tako je ova palača ostala u hrvatskim rukama. „Lega Nazionale“ uvidila je doduše 500 K više, ali prijašnji vlastinici nisu dopustili, da se u domu Hektorovića raznaroduju hrvatska djeca.

Konobarski nadzornik. Po viestima iz Beča nije daleko do imenovanja konobarskog nadzornika za Dalmaciju. Biti će imenovan domaći mlad čovjek. Za ovu godinu samo jedan, dojučaše godine će se povećati na dva, a kasnije najviše do tri.

Meštrovic u bečkoj izložbi „Secesije“. Franjo Luvres priobćuje u „Neue Freie Presse“ svoju kritiku o izložbi bečke „Secesije“. Tom prigodom spominje i našega kipara, poznatog umjetnika u bečkim krugovima Ivana Meštrovica. Pisac ga hvali zbog njegovog osobito zamašnog i širokog talenta, spoteče mu samo mjestimice preveliku žudnju za izvornošću. Kritika je u ostalom pohvalna i zamjerne vriednosti po našega mladoga umjetnika, jer su baš izložene umjetnine Meštrovicićeve pobudile po-

znatog umjetničkog kritičara na vrlo duhovito promatranje o razviku moderne plastike.

Dalmatinska plovidba. Uslied preinake, koju će austrijski Lloyd uvesti u mjesecu svibnju o. g. na svojim brzim prugama između Trsta i Kotora, ugarsko-hrvatsko parobrodarsko društvo želeć da služba brzi parobroda diljem Dalmacije bude u obće tako udešena, da može čim bolje služiti razviku osobnog prometa, odlučilo je istodobno promieniti vozni red svojih četiriju brzih pruga.

Prema ovoj promjeni polazit će njegovi parobrodi iz Rieke već od 1. svibnja ov. g. svake nedjelje, ponedjeljka, sriede i petka u 11 sati prije podne, dolazit će u Zadar u 5.30 i odlazit će u 6 sati po podne, u Split dolazit će u 12.15 u noći, u Korčuli pristat će II. i III. pruga i to utorkom i četvrtkom u 4.30 jutro, a dolazit će u Oruž u 8 odnosno u 8 odnosno u 8.15 jutro; iz Gruža krenut će kao došle u 9 sati prije podne i tičuć Eregovno sšignut će u Kotor u 12.50 po podne. Na povratku polazit će iz Kotora svakog ponedjeljka, utorka, četvrtka i subote u 2.30 po podne, po jednakom voznom redu kao do sada i stizati će na Rieku svakog utorka, sriede, petka i nedjelje u 4.30 po podne.

Put iz Rieke do Gruža trajati će 22 a do Kotora 26 sati, a parobrodi imati će na polazku iz Rieke priključak sa brzim vlakom što će dolaziti u 9.55 prije podne iz Bndimpešte i Zagreba, te sa onim u 9.40 prije podne iz Beča. Sa dolazkom pako na Rieku u 4.30 po podne imat će priključak sa osobnim vlakom u 5.05 po podne za Trst, sa brzim vlakom u 6 po podne za Zagreb i Budimpeštu i u 8 na večer za Beč.

Sa ovom promjenom postignuto je, da je služba brzih parobroda obavljat družtva uređena tako, da će svakog dana obćiti po jedan brzi parobrod u smjeru prema Kotoru i jedan iz Kotora prema Rieci ili Trstu.

Iz više promienilo je ugarsko-hrvatsko parobrodarsko društvo također vozni red svoje pruge Rieka-Metković, tako da će na polazku krenuti parobrod iz Spljeta za Metković već u sriedu i dolazit će na Rieku u četvrtak, tako da je time uvedena svakog tjedna još peta pospješa vožnja između Spljeta i Rieke.

Poliglotne dopisnice u Austriji. Sašnjim će kartama-dopisnicama u Austriji nasako odzvoniti, jer se sprema izdanje novih, takozvanih jubilarnih dopisnica. Ove će nam donijeti jednu tipičnu novost, koja sastoji u tom, što će dopisnice nositi tekst u svim jezicima monarhije, a ne će više biti dvo-ili trojezične kao do sad. Na ovim šticama znade Austrija upravljati načelo pravednosti — za objesiti proutu, a na važnim mjestima tjera se tradicionalna politika — „Dranga“. Mi Hrvati u Dalmaciji smijati ćemo se novim dopisnicama, te ih austrijskoj vladi poklanjamo, dok u nas u državnim uredima gospoduje talijanski i njemački jezik, a jezik se od 97% našeg naroda na svim linijama progoni.

Broz-Ivekoviće „Rječnik“ prekrasan uzkršni dar. Razpačavanje družbinog rječnika hrvatskog jezika napreduje liepo. Do sada je stiglo na ravnateljstvo do stotinu naručaba. Ponovno preporučamo svima to velieliepo i velikorisno djelo. Cijena rječniku je 20 K. Uvezani primjerci stoje 4 K više. Djelo se nahodi u zalih kod g. Kvirina Broza u Zagrebu, koji obavlja samo one naručbe što mu ih ravnateljstvo družbe upućuje. Za to preporučamo svima, da djelo naručuju samo kod ravnateljstva družbe, koje će se pobrinuti da naručeno djelo dođe što prije u ruke naručitelja.

Preuredba „Behara“. Književnici Hrvati (katolici i muslimani) u Sarajevu zaključieše preuzeti i preurediti književni list „Behar“, kojemu za sad ostaje isti format i ime. Suradnici su mu: Alaupović, Kranjčević, Milaković, Kuzmanović, Dvorniković, Osman Hadžić, Bašagić, Kapetanović, Mih. Nikolić, braća Ostojić, Sirovica, Jeretov i drugi. Želimo najbolji uspjeh ovu listu u seher-Sarajevu!

Jugoslavenska umjetnička izložba u Zagrebu. Na 1. svibnja ov. god. otvorit će se u Zagrebu izložba jugoslavenskih umjetnika, kojoj će prisustvovati sve četiri grupe: Hrvati, Slovenci, Srbi i Bugari.

Novi izbori za skupštinu u Srbiji određeni su za 31. svibnja. Skupština će se sastati na 17. lipnja.

Obćinski izbori u Sarajevu svršili su pobjedom listine, koju su nosili zajedno sa konservativnim Muslimanima. Agitacija je bila silna, glasovalo je devet desetina izbornika. Načelnikom će biti izabran Klotović.

„Matica Hrvatska“ izdala je za g. 1907. ovih 11 knjiga: 1. Gjurjo Arnold: Čeznuća i maštanja (Pjesme); 2. Niko Andrijašević: Iz neretvanske krajine (Slike i priče); 3. J. E. Tomić: Manja djela I. (Pripoviesti); 4. Hrvatsko Kolo (Naučno-književni zbornik) III. knjiga; 5. A. M. Skabičevskij: Povjest novije ruske književnosti I. Prev. M. Lovrenčević; 6. Slovenske novele i pripoviesti, uredio Dr. F. Ilesić; 7. Kolo Hrvatskih Umjetnika, II. (Deset slika u bojama). Ovih 7 knjiga dobivaju članovi prinosnici za članarinu od K 6. Članovi zakladnici (utemeljitelji) dobivaju ih bezplatno, Slovenci za 4 K. — Osim tih knjiga izdala je „Matica Hrvatska“ još i ove: J. Scheiner: Uredba svemira, preveo Dr. O. Kučera; H. S. Brdovački: Prometna politika u obće i ugarska prometna politika u Hrvatskoj; Ovidijeve Metamorfoze, preveo I. Maretić; Glas Matice Hrvatske, II. godište. Za ove 4 knjige članovi imadu da nadoplate K 5.

NA RAZKRŠĆU.

Danas prije ureda htjedoh proćj kroz „Calle largu“. Čim minuh Brčićevu ljekarnu opazih, da je iz Buratovog izloga izčeza slika „domaćeg sina“. Nu neke praznine nitko i ne osjeća! Malo koraka poslie, u izlogu Novotvayeve knjižarne, vidjeh veliki fotografirani skup. U sriedi je Ziliotto, na jednom je kraju virtualni urednik „Dalmate“, a na drugom — također virtualni — zadarskog „Popolo“. U ostalom, zastupane su sve boje, a kulturni i većini. Izpod slike poredane su knjige. Raztrešeno proćtah ove naslove: „L' onore“, „Menzione convezionali“, „I disonesti“. U izlogu Nanieve knjižarnice izćie se „Il Corso“, a povrh naslova, kubitalnim slovima „Edizione Zaratina“. Maštajući nastavih svoj put, te na razkršću „Hrvatske knjižarnice“ ustavih se. U isti čas prodjoh mimo me Ziliotto, Krekić, Gijljanović i Persicali, te ovaj će njima turobno tonom: „Signori miei, da male in peggio“. Na duduču biednog Kurzrocka mnogobrojni oglasi navješćuju: „Kluzdazione“.

One tiskane riječi „Il Corso“, „Edizione Zaratina“, „kluzdazione“, pak izćie slika „domaćeg sina“, najnovija fotografija onog čudnog „skupa“ (sa ozlo poredanim knjigama), te žive riječi „da male in peggio“ stvorive u meni čudne misli i ostavive me još . . . na razkršću.

J. K.

Naše brzojavke.

Zagreb, 18. Rauchov poziv Medakoviću na dvoboj tumači se ovdje obćenito zadnjom kartom, koji nedostojni ban igra. O uapšenju Pribičevića nema izvjestnih viesti.

Dobrovnik, 18. Prispio je ovdje ministar Košut i osjdeo u „Hotel Imperial“.

Lavov, 18. Poslie umorstva Potockoga duhovni su jako uzrujani. Nemiri mogu se od časa na čas pojaviti. Rusinska agitacija raste.

Beč, 18. Oduvalo se sasvim od českih predstava u „Theater an der Wien“.

Seul, 18. Protujapanska agitacija postaje sve ozbiljnijom.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga.

HRVATI I HRVATICE!

pomozite družbu sv. Ćirila i Metoda u Istri.

STECKENPFERD --

od **SAPUN**

najbolje sredstvo za kožu.

40-2

Najveća dalmatinska zlatarija ANTE RADIĆA - SPLIT.

Trg voća, Gradska vrata na obali. ↗

Ilustrovane cijenike šalje badava. Ilustrovane cijenike šalje badava.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijedne. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zadržavanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " " 15 " " 3 %
" " " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz 2 %
" " " " 30 " " 2 1/2 %
" " " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasnih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicle svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkasso. Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izričanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva. Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontriranja (Contrirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibeži provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzimaju i upravljanje istih.

Osje guraje vrijednote proti gubitcima zadržavanja.

Banca Commerciale Triestina.

NE ČITATI

samo već kušati se mora
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od
lijiljanova mlieka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Draždjani i Tetschen
na/L. od prije poznat pod imenom
BERGMANNOVA SAPUNA

od lijiljanova mlieka
da se lice oslobodi od sunšanih pjegica,
da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para
u drogariji VINKA VUČIĆA

ŠIBENIK.

Jadranska Banka U TRSTU.

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada. ....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjume na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavniža tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeršije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

ŠIRITE - „HRVATSKU RIEČ“!

Najbolje sredstvo za negovanje USTA I ZUBI

Glavno skladište za Dalmaciju kod G. VINKA VUČIĆA, ŠIBENIK

Eau
DENTIFRICE
Mondiale
FABRICA
MUNDIALE MANUFACTURER
za izvornu upotrebu

NOVO
ustanovljena

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najbolje P. N. Občinstvu za izradbu svakovratnih radnja, kao: raznih djela i brošura, posajelnica, kuverata, listovnih i trgovačkih

papira, zaručnih i vjenčanih objava, osmrtnica i sve druge u tu struku zasjecajuće radnje. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz poave umjerene cene.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - - -
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTOPISTVA: Osijek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

- I. Na ljudski život:
  - a) osiguranja glavica za slučaj doživljaja i smrti;
  - b) osiguranje miraza;
  - c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavice bez liečničke pregledbe.
- II. Protiv štete od požara:
  1. Osiguranja za zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
  2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
  3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).
- III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odeljima iznosi: K 1,410,816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000,000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko K 820,000.00
Izplaćene odštete: K 2,619,582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Splitu. Poslovnica u Splitu, ulica Do Sud br. 356. - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Oglašujte u „Hrvatskoj Rieči“

KNJIŽARA I PAPIRNICIA
IVANA GRIMANI-A
Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preporuča svoj veliki izbor lepih HRVATSKIH, TALJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, rječnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zalaha svakovrstnih toplomjera, zwieker-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište fotografiskih aparata i svih nužrednih potrebitina.